

**Sprawiedliwi, totalitaryzm
i świadomość europejska.
Społeczna wartość pamięci.**

"Człowiek nie jest stworzony do klęski"

[*E. Hemingway*]

Doświadczenie totalitaryzmu, jako „odkrycie” godności człowieka – propozycja fundamentu dla budowy świadomości europejskiej

By indignities men come to dignities.

**Justice the Guardian of
Liberty.**

Bohaterowie pracy

Żydzi – więźniowie obozów nazistowskich

- Samuel Willenberg – ur. 1923 w Częstochowie, izraelski rzeźbiarz i malarz polskiego pochodzenia, uczestnik buntu w Treblince i powstania Warszawskiego
- Pinchas Epstein – ur. 1925 w Częstochowie, grabarz w obozie koncentracyjnym w Treblince
- Elijahu Rosenberg – ur. 1924 w Warszawie, grabarz w obozie koncentracyjnym w Treblince

Losy śląskie – Rodzina Jonetzków

- Jerzy Jonetzko – ur. 1938 w Wilkowicach, wykwalifikowany pracownik Huty
- Anna Jonetzko – ur. 1941 w Miedarach, gospodyni domowa

Zenon Lasowy

Ur. w 1933 roku
w Ustrzykach Dolnych
technik elektryk

Maryna D.

Urodzona w 1928 roku
w Leżajsku

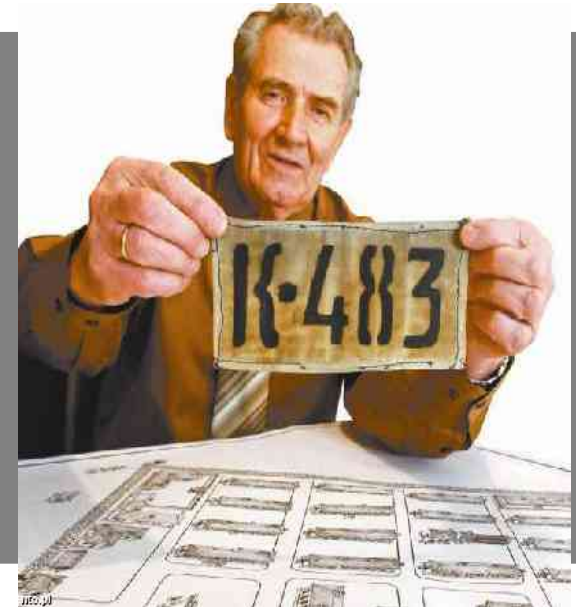
córka aptekarza

nauczycielka

Krzysztof Werner - żołnierz Armii Krajowej

Ur. w 1927 w Drohobyczu
Żołnierz Armii Krajowej
10 lat w łagrach

PODSUMOWANIE

- Totalitaryzm niszczy wolność i zamyka usta ludziom myślącym inaczej.
- Znieprawia ludzi – jednych czyni oprawcami, (wśród naszych respondentów takich nie było), albo milczącymi świadkami niesprawiedliwości, budząc w tego typu ludziach, jeśli są wrażliwi poczucie winy. Dodatkowo dyktatury generalnie wywołują konflikty i wojny. Te powodują śmierć, głód i choroby. Zagrożenie życia i zdrowia często wywołuje postępowanie nieetyczne ludzi, którzy w normalnych warunkach nigdy czegoś podobnego by nie zrobili.
- Totalitaryzmy wywołują strach możliwością użycia , lub używaniem przemocy. Skutkiem tego przemoc stosują i zwykli obywatele, czy nawet uciśnione ofiary.
- Totalitaryzm jednak może też u ludzi wzbudzić poczucie godności człowieka. W geście milczącego protestu odmowa uczestniczenia w jego ekscesach jest niemal jedyną formą oporu dostępną ofiarom.
- Godność człowieka jest fundamentem jego praw, a uznanie jej (godności) i ich (praw) jest podstawą sprawiedliwości. Dlatego zwykli ludzie, którzy nie przeciwstawili się dyktaturom, ale zdołali uratować godność swoją (lub kogokolwiek innego) mogą być nazwani sprawiedliwymi. Nasi rozmówcy w szerokich wypowiedziach dali tego dowody.
- Poczucie godności i dążenie do sprawiedliwości może stać się płaszczyzną dostrzeżenia innego człowieka, jako pobratymcy, rodaka. W ten sposób można spróbować przełamywać stereotypy wyrosłe w epoce nacjonalizmów. Przełamanie ich stać się może wstępem do powstania świadomości europejskiej.
- Warunkiem upowszechnienia idei sprawiedliwości opartej ma poczuciu naturalnej godności człowieka jest pamięć o przeżyciach w czasach totalitaryzmu.